

Šľachtiteľský program plemena biela krátkosrstá koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena biela koza krátkosrstá vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky. Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPar č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č.

194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Mliekové plemeno, vyšľachtené v prvej polovici 20. storočia prevodným krížením pôvodných miestnych typov kôz s dovážanými capmi sánskeho plemena zo Švajčiarska a Nemecka. Kontrola úžitkovosti bola začatá už v roku 1928. Kozy sú stredného až väčšieho telesného rámca, s pevnou konštitúciou, harmonickou stavbou tela, s primerane širokým a hlbokým hrudníkom. Končatiny sú stredne dlhé, predkolenie a predpätie krátke a pevné, paznechty sú tvrdé, pritlačené k sebe. Plemeno sa vyznačuje veľmi dobrou chodivosťou. Srst' je krátka, hustá a lesklá a výlučne biela. Capy majú dlhšiu srst' na dorzálnnej časti krku, často až po bedrá. V minulosti sa vykonávala prísna selekcia na bezrohosť. V súčasnosti sa do chovu zaraďujú rohaté aj bezrohé jedince. U jedincov tohoto plemena sa vyskytujú v oblasti hrtana tzv. prívesky (zvončeky) a tiež briadka. Vemeno je primerane veľké, dobre upevnené, pri báze široké. Cecky sú umiestnené symetricky, stredne dlhé, vhodné pre ručné aj strojové dojenie. Plemeno je rané, odolné, vysoko plodné, s výbornou konverziou krmív.

Úžitkové vlastnosti

Biela krátkosrstá koza je mliekové plemeno so živou hmotnosťou kôz 50 - 60 kg, capov 80-90 kg, s výškou v kohútiku u kôz 70-80 cm, capov 75-85 cm. Požadovaná hmotnosť capkov vo veku päť mesiacov je minimálne 32 kg a kozičiek 28 kg. Vo veku 12 mesiacov hmotnosť kozičiek 50 kg a capkov 55 kg.

Priemerná produkcia mlieka na druhej a ďalšej laktácii je 750 litrov, pri 2,8% obsahu bielkovín a 3,3% obsahu tuku. Prírastok pri odchove kozliat 180 - 200 g za deň. Plodnosť 160 - 200% ročne.

Postup šľachtenia plemena

V procese šľachtenia bielej kozy krátkosrstej bude využívaná výhradne čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mlieka. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Na zabezpečenie rastu úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné sprísniť selekciu plemenných zvierat. Tá sa bude

vykonávať na podklade údajov získaných v Kontrole úžitkovosti oviec a kôz (KÚOaK). KÚOaK sa riadi schválenou metodikou a každý chovateľ má právo si pre svoj chov zvoliť úroveň kontroly, v závislosti od úžitkového využívania svojho stáda. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej Šľachtiteľskou radou.

Dlhodobým cieľom je zvýšiť úroveň šľachtiteľskej práce formou odhadu plemenných hodnôt plodnosti a mliekovej úžitkovosti. Na zabezpečenie tohto cieľa je potrebné zvýšiť početnosť zvierat plemena, zvýšiť množstvo informácií o úžitkovosti zvierat, jeho príbuzných a vrstovníkov v rámci chovu. Podmienkou je tiež presná evidencia zvierat, presné merania a kvalitné vedenie databázy kontroly úžitkovosti. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtenia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením.

Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ, najmä Francúzska.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha kôz sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schváleným orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena biela krátkosrstá koza

Ukazovateľ	PLEMENO BIELA KOZA KRÁTKOSRSTÁ	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zvieratá sú stredného až väčšieho telesného rámca, s pevnou konštitúciou, harmonickou stavbou tela, s primerane širokým a hlbokým hrudníkom, veľmi dobre chodivé, • mliekové plemeno, srst' je krátka, hustá a lesklá a výlučne biela, • rohatosť je prípustná.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	mliekový úžitkový typ
	Chovný cieľ	Mliekový úžitkový typ (zameranie aj na produkciu jatočných kozliat)
Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
	Chovný cieľ	60 kg a viac
Hmotnosť plemenných capov	<i>Plemenný štandard</i>	70 kg
	Chovný cieľ	85 kg a viac
Hmotnosť kozičiek vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	min. 31 kg
	Chovný cieľ	min. 37 kg
Hmotnosť capov vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	min. 37 kg
	Chovný cieľ	min. 44 kg
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	650 kg
	Chovný cieľ	800 l a viac
Plodnosť na okotenuú kozu	<i>Plemenný štandard</i>	180%
	Chovný cieľ	220% a viac